# תנופת הבדיל והעורף המלאי

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

## Larut והכורים הסינים

בדיל נכרה בחצי האי המלאי במשך מאות שנים, אך התעשייה המודרנית החלה בתגלית במחוז Larut שבצפון פרק (Perak). ב־1848 מצא Long Jaafar, ראש שבט מלאי, בדיל ב־Klian Pauh וב־Klian Bharu והחל לכרות, לאחר שנסע לפנאנג וחזר עם עשרים גברים סינים שיעבדו במרבצים.[1] הם היו הראשונים מבין רבים מאוד. עבודה סינית, שאורגנה ומומנה בידי סוחרים סינים ביישובי המצרים (Straits Settlements), פתחה מכרה אחר מכרה לאורך מרגלות ההרים המערביים של חצי האי.

לראשי השבטים המלאים שהחזיקו בקרקע לא היו לא כוח העבודה ולא ההון לנצל אותה. הם העניקו זיכיונות לראשי קבוצות סינים, גבו מכסים על העפרה והותירו את ארגון המכרות בידי הכורים. הכורים גויסו בדרום סין, נשלחו דרך פנאנג וסינגפור, וקיבלו מקדמה על דמי הנסיעה, המזון והכלים כנגד שכרם העתידי. ההון למקדמות אלה בא מסוחרים ומחוכרי הכנסות (revenue farmers) בנמלי המצרים, שקיבלו את החזר החוב בבדיל.[2] שרשרת האשראי שתוארה בפרק IV של חלק A, שהשתרעה מסוחר העיר ועד מגדל הגמביר (gambier) בג'והור, התפשטה כך גם אל מחוזות הבדיל של פרק וסלנגור.

Drabble מסכם את התוצאה: לאחר שנמצאו מרבצים גדולים בפרק ובסלנגור החל משנות הארבעים של המאה התשע־עשרה, שלטו המהגרים הסינים בתעשייה.[3] בסלנגור צמחה העיר קואלה לומפור סביב מכרות הבדיל של עמק Klang. Yap Ah Loy, שהפך בסוף שנות השישים

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

של המאה התשע־עשרה לקפיטן צ'ינה (Kapitan China) השלישי שלה, ביסס את הונו על שליטה בשוק הבדיל המקומי ובנה מחדש את תעשיית הכרייה לאחר מלחמת האזרחים שהחריבה את העיר.[4]

## אגודות סתר, מלחמות Larut והסכם Pangkor

קהילות הכורים אורגנו בידי אגודות סתר, שגייסו את הכורים, שמרו על הסדר ביניהם ונלחמו זו בזו על מים, קרקע והכנסות. ב־Larut יצאו ה־Hai San וה־Ghee Hin למלחמה ארבע פעמים בין 1861 ל־1874. הסכסוך הראשון, בשנים 1861–1862, פרץ על רקע המים למכרות ב־Klian Baharu והסתיים בתשלום פיצוי של 17,447 דולר ל־Ghee Hin בידי Ngah Ibrahim, בנו ויורשו של Long Jaafar. ב־1872, לאחר רצח בפברואר, גירשו ה־Ghee Hin את ה־Hai San מ־Larut, ובעקבות זאת נמלטו כ־10,000 מאנשי ה־Hai San לפנאנג.[5]

משום שאי־הסדר איים על הסחר של נמלי המצרים, עתרו מנהיגים סינים בפנאנג לממשלה הקולוניאלית. Chung Keng Quee, מנהיג ה־Hai San, חתם על עתירה כזו יחד עם 44 מנהיגים סינים נוספים ב־26 בספטמבר 1872. מחלוקת על הירושה לכס המלכות של פרק הוסיפה לסכסוך ממד מלאי, שכן Raja Abdullah, אחד הטוענים לכתר, ביקש תמיכה בריטית. מכתב בשמו למושל החדש, Sir Andrew Clarke, נוסח בסינגפור בידי Tan Kim Cheng והסוחר William Read, מה שמראה עד כמה מקרוב עקבה הקהילה המסחרית של המושבה אחר האירועים במדינות הבדיל.[6]

Clarke כינס פגישה מול האי Pangkor. ההסכם שנחתם שם ב־20 בינואר 1874 על סיפון ספינת הקיטור הקולוניאלית *Pluto* הכיר ב־Abdullah כסולטן פרק והעמיד לצדו נציג בריטי (Resident), "שאת עצתו יש לבקש ולפעול לפיה בכל השאלות שאינן נוגעות לדת ולמנהג המלאיים". קפטן Tristram Speedy מונה לנהל את Larut, ששמה שונה ל־Taiping, "שלום נצחי". נציגים נשלחו גם לסונגיי אוג'ונג (Sungei Ujong) ב־1874 ולסלנגור ב־1875.[7]

## מהנציגים הבריטים למדינות המלאיות המפודרלות

שיטת הנציגים הפכה את מדינות הבדיל לתחום השפעה בריטי ללא סיפוח רשמי. הנציגים ארגנו את ההכנסות, המשטרה ובתי המשפט, ובמקביל בנו את הכבישים ומסילות הברזל שהובילו את העפרה לחוף. פרק הייתה הראשונה, עם מסילה באורך 12.8 קילומטרים שחיברה ב־1885 את Taiping עם Port Weld. פהאנג (Pahang) עברה לחסות בריטית ב־1888. ב־1895 איחד הסכם פדרציה (Treaty of Federation) את פרק, סלנגור, נגרי סמבילן ופהאנג כמדינות

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

המלאיות המפודרלות (Federated Malay States), שבירתן קואלה לומפור. ההסכם נכנס לתוקף ב־1 ביולי 1896, ו־Frank Swettenham היה הנציג הכללי (Resident-General) הראשון.[8]

התוצאות הפיסקליות מראות את היקף השינוי. הכנסות המדינות עלו מ־409,394 דולר ב־1875 ל־23,964,593 דולר ב־1905. רובן הגיעו במישרין או בעקיפין מהבדיל, באמצעות מכסי יצוא, דמי חכירת קרקע וחכירות ההכנסות שמיסו את צריכת הכורים. ב־1883 כבר היו המדינות המלאיות יצרנית הבדיל הגדולה בעולם. עד סוף המאה הגיע יצוא הבדיל של מלאיה לכ־52,000 טונות מטריים, קצת יותר ממחצית התפוקה העולמית.[9]

## הון אירופי והדחפור הדלייני

עד מפנה המאה עבדו הכורים הסינים במרבצים בשיטות עתירות עבודה כמו בורות פתוחים, שטיפה הידראולית ומשאבת השרשרת. חברות אירופיות נכנסו לתעשייה עם מכונות כבדות וגישה לשוק ההון של לונדון. החידוש המכריע שלהן היה הדחפור הדלייני (bucket dredge), שיכול היה לעבד מרבצי סחף דלי תכולה בהיקף שהשיטות הסיניות לא יכלו להשתוות אליו, והופיע במלאיה מ־1912.[10]

השינוי בבעלות בא בעקבותיו. לפי Drabble, עד 1929 היו היצרנים האירופיים אחראים ל־61% מתפוקת מלאיה. הערכה אחרת מייחסת לחברות אירופיות 58.6% ולחברות סיניות 41.4% מהבדיל של מלאיה לפני מלחמת העולם השנייה.[11] שני הנתונים מתייחסים למועדים שונים ולבסיסים שונים. שניהם מראים שבתוך דור אחד עברה התעשייה ממפעל סיני שמומן בנמלי המצרים לתעשייה מעורבת, שבה חברות לונדוניות, המנוהלות באמצעות בתי סוכנות (agency houses) בסינגפור ובקואלה לומפור, החזיקו בנתח הגדול יותר.

## חלקה של סינגפור: התכה ו־Straits Trading Company

מקומה של סינגפור בכלכלת הבדיל נשען על עיבוד ועל מסחר. את העפרה מן המכרות היה צורך להתיך למטילים לפני שאפשר היה למכור אותה בשוק העולמי, ועד סוף שנות השמונים של המאה התשע־עשרה הותך חלק ניכר ממנה בידי מתיכים סינים במדינות המלאיות או נשלח כעפרה. ב־1887 הקימו איש העסקים הסקוטי James Sword והיזם הגרמני Herman Muhlinghaus שותפות להתכת בדיל, שהתאגדה בסינגפור ב־8 בנובמבר 1887 בשם Straits Trading Company עם הון של 150,000 דולר.[12]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

החברה בנתה מתכה ב־Pulau Brani, אי בנמל מול העיר. המתכה, שפעלה מ־1890, מתוארת כתעשייה המודרנית הראשונה שהוקמה בסינגפור, ואילו Drabble מציין באופן כללי יותר שסינגפור הייתה מרכז מרכזי להתכת העפרה למטילים.[13] לפי המסופר, עד 1895 הפעילה המתכה שנים־עשר כבשנים בכושר של 14,000 טונות בדיל בשנה. תוצרתה, שנמכרה בשם "Straits tin", קנתה לה מוניטין של טוהר יוצא דופן.[14]

המתכה חיברה את סינגפור לבורסת המתכות של לונדון (London Metal Exchange), שבה נקבע מחיר הבדיל, ולבנקים שמימנו משלוחים כנגד תעודות מחסן ושטרי מטען. היא גם העניקה למושבה אינטרס בשגשוגן של המדינות המלאיות, מה שחיזק את הלובי המסחרי למען התערבות בריטית. החברה עצמה התגלתה כעמידה להפליא. היא עדיין רשומה למסחר בבורסה של סינגפור (SGX), התגוונה לנדל"ן, לאירוח ולהשקעות, ושולטת ב־Malaysia Smelting Corporation, יצרנית בדיל ציבורית במלזיה. מעט חברות בסינגפור יכולות להתחקות אחר עסקיהן באופן ישיר כל כך עד לכלכלת הסחורות של המאה התשע־עשרה.

## הערות

1. Wikipedia, "Long Jaafar" (נצפה בנובמבר 2026): בדיל נמצא ב־Klian Pauh וב־Klian Bharu ב־1848, שם החל לכרות; ב־1848 נסע לפנאנג ו־"managed to bring back 20 Chinese men" כדי להתחיל בכרייה. ↩

2. על מימון כריית הבדיל הסינית בידי סוחרי המצרים וחוכרי ההכנסות באמצעות מקדמות של אורז, אופיום וכלים כנגד אספקת עפרה, ראו Wong Lin Ken, *The Malayan Tin Industry to 1914*, Tucson, University of Arizona Press, 1965, פרקים 1–2. ↩

3. John H. Drabble, "The Economic History of Malaysia", EH.Net Encyclopedia, עורך Robert Whaples, 31 ביולי 2004: מהגרים סינים שלטו בתעשיית הבדיל לאחר שנמצאו מרבצים גדולים בפרק ובסלנגור החל משנות הארבעים של המאה התשע־עשרה. ↩

4. Wikipedia, "Yap Ah Loy" (נצפה בנובמבר 2026): הקפיטן צ'ינה השלישי של קואלה לומפור; תיבת המידע מציינת 1868–1885, ואילו הטקסט מתארך את רשתו את Liu Ngim Kong לאחר מותו של Liu ב־1869; צבר עושר באמצעות שליטה בשוק הבדיל; בנה מחדש את תעשיית הכרייה לאחר מלחמת האזרחים בסלנגור, שפרצה ב־1867. ↩

5. Wikipedia, "Larut Wars" (נצפה בנובמבר 2026): המלחמה הראשונה בשנים 1861–1862 על הגישה למים למכרות ב־Klian Baharu, Ngah Ibrahim שילם ל־Ghee Hin

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

פיצוי של 17,447 דולר; המלחמה השלישית ב־1872 לאחר הרצח של Lee Ah Kun ב־16 בפברואר, "about 10,000 Hai San fled to Penang". ↩

6. Wikipedia, "Larut Wars" (נצפה בנובמבר 2026): Chung Keng Quee חתם על עתירה עם 44 מנהיגים סינים נוספים ב־26 בספטמבר 1872; Wikipedia, "Pangkor Treaty of 1874" (נצפה בנובמבר 2026): Clarke הגיע בנובמבר 1873; Tan Kim Cheng ו־William Read, שניהם בסינגפור, ניסחו מכתב ל־Clarke עבור Abdullah. ↩

7. Wikipedia, "Pangkor Treaty of 1874" (נצפה בנובמבר 2026): נחתם ב־20 בינואר 1874 על סיפון ספינת הקיטור הקולוניאלית *Pluto*; את עצת הנציג "must be asked and acted upon on all questions other than those touching Malay religion and custom"; נציגים נשלחו לסונגיי אוג'ונג ב־1874 ולסלנגור ב־1875; פהאנג הועמדה תחת חסות בריטית ב־1888. Wikipedia, "Larut Wars" (נצפה בנובמבר 2026): קפטן Tristram Speedy מונה לנהל את Larut; שמה של Larut שונה ל־Taiping, שפירושו "שלום נצחי". ↩

8. Wikipedia, "Tin mining in Malaysia" (נצפה בנובמבר 2026): "In 1885, 12.8 km of railway was constructed connecting Taiping to Port Weld in Perak." Wikipedia, "Federated Malay States" (נצפה בנובמבר 2026): הוקמו ב־1895 מכוח הסכם הפדרציה, אשר "formally went into effect on 1 July 1896"; חברות: סלנגור, פרק, נגרי סמבילן ופהאנג; בירה: קואלה לומפור; Frank Athelstane Swettenham הנציג הכללי הראשון מ־1 בינואר 1896. ↩

9. Wikipedia, "Federated Malay States" (נצפה בנובמבר 2026), טבלת הכנסות בדולרי המצרים: הכנסות 1875: 409,394 דולר; הכנסות 1905: 23,964,593 דולר. Wikipedia, "Tin mining in Malaysia" (נצפה בנובמבר 2026): "In 1883, Malaysia was the largest tin producer in the world." John H. Drabble, "The Economic History of Malaysia", EH.Net Encyclopedia, 31 ביולי 2004: עד סוף המאה התשע־עשרה עמד יצוא הבדיל של מלאיה על כ־52,000 טונות מטריים, קצת יותר ממחצית התפוקה העולמית. ↩

10. John H. Drabble, "The Economic History of Malaysia", EH.Net Encyclopedia, 31 ביולי 2004: דחפור דלייני הופיע מ־1912; היצרנים האירופיים היו אחראים ל־61% מתפוקת מלאיה עד 1929. ↩

11. Wikipedia, "Tin mining in Malaysia" (נצפה בנובמבר 2026): לפני מלחמת העולם השנייה כרו חברות אירופיות 58.6% מהבדיל של מלאיה וחברות סיניות 41.4%. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

12. Wikipedia, “Straits Trading Company” (נצפה בנובמבר 2026): נוסדה ב־1887 כשותפות להתכת בדיל בין James Sword ל־Herman Muhlinghaus; התאגדה בסינגפור ב־8 בנובמבר 1887 עם הון של 150,000 דולר; כיום רשומה ב־SGX (S20), התגוונה לניהול מלונות ונדל”ן ולהשקעות פיננסיות, והכרייה וההתכה מתבצעות באמצעות חברת הבת שבבעלותה בשיעור 73%, Malaysia Smelting Corporation Berhad. ↩

13. Roots.gov.sg, National Heritage Board, פריט אוסף “View of Pulau Brani” (נצפה בנובמבר 2026): “a tin smelter was built on the island by the Straits Trading Company in 1890”, התעשייה המודרנית הראשונה של סינגפור. John H. Drabble, “The Economic History of Malaysia”, EH.Net Encyclopedia, 31 ביולי 2004: סינגפור הייתה מרכז מרכזי להתכת עפרה למטילים. ↩

14. NLB Infopedia, “The Straits Trading Company Limited” (SIP_1247): שנים־עשר כבשנים וכושר של 14,000 טונות בשנה ב־1895; החלפתם בחמישה־עשר כבשנים המוסקים בגז ב־1902; המוניטין של “Straits Tin” בזכות טוהרו. ↩

## Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.